

3. *Кисловская Г. А.* Ретроспективная конверсия карточных каталогов / Г. А. Кисловская. – М. : Либерей-Библиоформ, 2009. – 144 с.

4. *Колеснікова В.* Ретроспективний електронний каталог бібліотечного фонду наукової бібліотеки: перспективні можливості та проблеми створення / В. Колеснікова // Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника: історія і сучасність : доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф., м. Львів, 28–30 жовт. 2010 р. / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника. – Л., 2010. – С. 31–36.

5. *Литвиненко Н.* Имидж-каталог – новый информационный ресурс на основе программного обеспечения ИРБИС / Н. Литвиненко // Науч. и техн. б-ки.– 2012.– № 6. – С. 13–17.

6. *Соколинский Е. К.* Приоритеты в библиографии, ретроконверсии / Е. К. Соколинский // Библ. дело. – 2013. – № 6. – С. 33–35.

7. *Стерехова З. Д.* Возможные пути ретрокаталогизации фонда университетской библиотеки [Электронный ресурс] / З. Д. Стерехова // Український інститут науково-технічної і економічної інформації. – Електрон. текст. дан. – К., 2009. – Режим доступа: http://www.uinpei.kiev.ua/viewpage.php?page_id=439. – Загл. с экрана.

8. *Стукалова А. А.* Ретроспективная конверсия карточных каталогов в ГПНТБ СО РАН / А. А. Стукалова // Библиосфера. – 2012. – № 4. – С. 95–101.

Л. М. Ушакова

Ретроспективная конверсия карточных каталогов и создание имидж-каталога: технологический подход

В статье рассмотрен вопрос ретроспективной конверсии карточных каталогов и создания имидж-каталога в ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского.

Ключевые слова: электронные каталоги, карточные каталоги, автоматизированные библиотечно-информационные системы, АБИС, ретроконверсия каталогов, имидж-каталог, ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского.

L. M. Ushakova

Retrospective Conversion of Card Catalogues and the Creation of an Image Directory: A Technological Approach

The article is concerned with the acute problems of the retrospective conversion of card catalogues and the creation of an image directory at V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.

Key words: electronic catalogues, card catalogues, automated library and information systems (ALIS), retroconversion of card catalogues, image directory.

Надійшла до редколегії 04.12.2013 р.

УДК 025.47ББК

Г. М. Голиш,

канд. іст. наук, доцент,

директор наукової бібліотеки Черкаського

національного університету імені Б. Хмельницького

ПРО ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ ДО ПЕРШОГО ВИПУСКУ СЕРЕДНІХ ТАБЛИЦЬ ББК

На основі текстового аналізу першого випуску середніх таблиць ББК, зокрема матеріалів, що стосуються історичних наук, подано окремі критичні зауваження з приводу їхнього компонування, змістового наповнення та рубрикацій. Зроблено висновки про

необхідність укладання нової редакції вказаних таблиць провідними українськими бібліотекознавцями й істориками.

Ключові слова: бібліотечно-бібліографічна класифікація, середні таблиці, історичні науки, історія історичної науки, спеціальні історичні дисципліни.

Постановка проблеми. У сьогоденній бібліотечній практиці важко переоцінити значення таблиць бібліотечно-бібліографічної класифікації. Вони є вагомим інструментом бібліотечної політики та виконують роль чарівної нитки Аріадни в надскладних інформаційних і бібліографічних лабіринтах. ББК як відображення логіки розвитку й структури сучасної науки озброюють бібліотекарів і бібліографів оптимальними класифікаційними прийомами й методами, забезпечують достатню ефективність їхньої роботи.

Поза всякими сумнівами, важливою віхою бібліотечної історії початку ХХІ ст. стало поетапне видання нової редакції середніх таблиць ББК підготовчою групою вчених Російської національної бібліотеки та книгозбірні РАН, а місію головного редактора взяв на себе відомий метр бібліотечної науки Е. Р. Сукіасян. Максимально врахувавши світову теорію й практику з бібліографування, укладачі ББК зуміли створити функціонально досконалі та універсальні таблиці. При цьому в названому виданні оновлено понятійний апарат, уточнено періодизацію, переглянуто структуру, значно перероблено всі відділи соціогуманітарного циклу наук тощо. Незважаючи на беззаперечну функціонально-прикладну значущість нової редакції таблиць ББК, вони потребують удосконалення, бо немає нічого довершеного під сонцем. Тим паче, якщо мова йде про такий надважкий науково-бібліографічний проект, яким є укладання ББК. Матеріал статті може стати в пригоді під час подальшої роботи над ними. Це й зумовлює актуальність дослідження.

Мета повідомлення полягає у висловленні окремих міркувань і критичних зауважень до 1-го випуску середніх таблиць ББК, що побачили світ 2001 р. [1]. При цьому мова буде йти лише про окремі позиції відділу 63 «Історія. Історичні науки». В автора, як історика за фахом, є певні застереження насамперед із питань деталізації матеріалу, окремих рубрикацій та дефініцій, а також ідентифікації змісту з історичними періодами.

Основна частина. Проаналізувавши розділ 63.0 «Теоретичні основи і методологія історичної науки», варто зазначити, що його укладено досить професійно, проте упорядникам можна було б рекомендувати в підрозділі 63.03 «Методика і техніка історичного дослідження» послуговуватися більш сучасними дефініціями, наприклад, компаративістський (порівняльний), квантитативний (кількісний) методи [1, с. 82].

Та особливо багато зауважень виникає до розділу 63.1 «Історія історичної науки». З огляду на майже 15-річний досвід викладання цієї дисципліни у ВНЗ вказана структурна частина таблиць має для автора статті особливий фаховий інтерес. Зокрема, у підрозділі 63.1(0)3 не розставлено логічні акценти у формулюваннях рубрик. Загальновідомо, що саме в античній Греції V ст. до н. е. зародилася історична

наука, а між тим її навіть не згадано [1, с. 83]. На нашу думку, доречно було б подати окрему рубрику «Генеза історії як науки у Стародавній Греції». Також, зважаючи на значення й великий масив літератури, слід виділити в окрему структурну частину римську історіографію.

Подив викликають рубрики підрозділу 63.1(0)4, присвяченого Середньовіччю [1, с. 83]. Тут знаходимо означення «Зародження історичної науки», що позбавлено логіки, тому що історію було започатковано ще в античні часи. Не витримує критики й формулювання «гуманістична школа», адже насправді це багатоплановий напрям історичної думки, на тлі якого розвивалося кілька шкіл. Укладачі згадують лише «політико-риторичну школу», забувши назвати «ерудитсько-критичну» і «нову політичну». Наостанок, враховуючи специфіку Ренесансної доби, гуманістичну історіографію доречніше було б виділити в окремий підрозділ.

Мають місце окремі змістові недоречності й у наступних структурних одиницях. Так, період XVI – XVIII ст. абсолютно не відображає важливу для тих часів історичну літературу пізньогуманістичного та ранньораціоналістичного напрямів. Романтичний напрям історичної думки, що виявив себе в першій пол. XIX ст., укладачами ідентифіковано з попереднім століттям [1, с. 83].

Підрозділ 63.1., в якому йдеться про історієписання новітнього часу, не висвітлює всієї багатобарвності тогочасної історичної думки [1, с. 83]. Зокрема, тут і словом не згадуються такі важливі напрями, як неокантіанство, неогегеліанство, релігійно-історіософські течії, циклізм, школа історичного синтезу, школа «Аналів». Звісно, через те, що матеріал видання подано в таблицях, зовсім відсутній відділ «Історія історичної науки в Україні».

Не можна погодитися з чинною назвою розділу 63.2 «Допоміжні історичні дисципліни» [1, с. 84]. Уже давно відомо, що це некоректне й неадекватне означення. Адже науки, яким колись належала лише допоміжна та службова роль стосовно історії, нині перетворилися в самостійні галузі гносеології зі своїм предметом, завданнями, джерелами, специфічними методиками тощо. Саме тому історики вживають термін «Спеціальні історичні дисципліни», який є більш доречним. У переліку спеціальних історичних дисциплін (їх близько 90), поданому в рецензованому випуску ББК, відсутні такі важливі, як атрибутика (наука про зовнішні символи влади), боністика (наука про паперові грошові знаки), вексилологія (прапорознавство), геортологія (наука про свята), зброєзнавство, кодикологія й кодикографія (вивчає рукописну книгу), уніформологія та ін.

Підрозділ 63.221 неправильно визначає предмет і завдання нумізматики, зараховуючи до неї не лише монети, а й інші артефакти [1, с. 86]. Таку помилку допущено також під час укладання спеціального типового поділу, згідно з яким до об'єкта нумізматики, окрім монет і монетних скарбів, належать ордени, медалі, значки. Насправді ця наука досліджує лише монети та їх комплекти. Ордени, знаки, значки, жетони є предметом вивчення фалеристики, медалі – медальєрики, а знаки

розрізнення – соціального етикету. Усе це створює ризики неадекватного присвоєння шифрів ББК відповідним виданням.

Література з історії України відображена в ББК як складова частина історії Європи (63.3(4). з позначенням 4 Укр [1, с. 157–158]. Привертають увагу окремі неточності в формулюваннях чи відсутність важливих означень. Так, замість вживаної назви «Визвольна війна українського народу» або «Українська національна революція серед. XVII ст.» застосовується нейтральне формулювання «Визвольна боротьба українського народу» з датуванням її 1648–1654 рр., тоді як у сучасній літературі подаються інші хронологічні межі цієї події: 1648–1676 рр. Укладачі не вживають також терміна «Українська революція» для означення трансформацій 1917–1921 рр. Не відображено й період радянської модернізації України та події на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Заслуговує на змістову конкретизацію відповідна рубрика періоду сучасної історії України в статусі незалежної держави.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, варто нагадати, що чинні в усіх бібліотечних установах України середні таблиці ББК є національною класифікаційною системою іншої держави – Російської Федерації, і чимало висловлених вище недоречностей названого документа пов'язано, зокрема, із цим. Саме тому на часі виникає нагальна потреба укладання української національної редакції ББК чи як перший крок або як програма-мінімум – адаптація російських таблиць до наших національних традицій і сьогоденних вітчизняних наукових концепцій. Необхідний науковий потенціал для реалізації цього непростого проекту в Україні, безперечно, є. Також варто зазначити, що, створюючи національні таблиці, котрі стосуються історичної науки, доречно було б застосувати кооперацію зусиль як провідних бібліотекознавців, так і найвідоміших учених-істориків.

Список використаних джерел

1. Библиотечно-библиографическая классификация. Средние таблицы : практ. пособие. Вып. 1. 60/63 С/Т Социальные науки в целом. Обществознание. История. Исторические науки / Рос. гос. б-ка, Рос. нац. б-ка, Б-ка РАН. – М. : Либерия, 2001. – 320 с.

Г. М. Гольш

О некоторых замечаниях к первому выпуску средних таблиц ББК

На основании текстуального анализа первого выпуска средних таблиц ББК, в частности материалов, которые касаются исторических наук, поданы отдельные критические замечания по поводу их компонования, содержательного наполнения и рубрикации. Сделан вывод о необходимости составления новой редакции указанных таблиц ведущими украинскими библиотековедами и историками.

Ключевые слова: библиотечно-библиографическая классификация (ББК), средние таблицы, исторические науки, история исторической науки, специальные исторические дисциплины.

G. M. Golysh

On Some Remarks to the First Issue of BLC Middle Tables

The information basing on the text analysis of the BLC middle tables first issue, namely the materials pertaining to history sciences, comprises critical remarks as for the compilation, content

and rubrication of the tables. The conclusive thought concerns the necessity of a new version of these tables that should be compiled by leading Ukrainian library experts and historians.

Key words: bibliographical library classification (BLC), middle tables, history sciences, history of historical sciences, special historical disciplines.

Надійшла до редколегії 01.11.2013 р.

УДК 024.6

О. М. Прохоренко,
наук. співроб. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
Т. С. Павленко,
зав. відділу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

**СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ
ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ЧЕРЕЗ МБА ТА ЕДД**

У статті висвітлено й узагальнено досвід Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського щодо впровадження в роботу МБА й ДД нової послуги ЕДД. Визначено перспективи подальшої діяльності з популяризації ІГР через утілення інноваційних технологій і сервісних послуг з метою задоволення потреб віддалених користувачів.

Ключові слова: *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, міжбібліотечний абонемент, послуга електронна доставка документів, традиційне й дистанційне бібліотечне обслуговування, інтегрований галузевий інформаційний ресурс, електронні копії документів.*

Постановка проблеми. Світова глобалізація взаємин у всіх сферах життєдіяльності, стрімкий розвиток інформаційних технологій, збільшення потоків інформаційних ресурсів, переорієнтація споживачів інформації спонукає консервативний бібліотечний інститут шукати нові моделі, шляхи та напрями подальшої ефективної роботи. Відбувається переосмислення ролі й місця бібліотечно-інформаційної установи в задоволенні інформаційних потреб і запитів нового сучасного користувача.

Метою статті є висвітлення й узагальнення досвіду щодо впровадження послуги електронної доставки документів (ЕДД) як сучасної технології обслуговування користувачів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського через МБА й ДД.

Основна частина. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Бібліотека) як координаційний та науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек Національної академії педагогічних наук (НАПН) України й Міністерства освіти і науки (МОН) України спрямовує свою роботу на повноцінне інформаційне забезпечення інноваційного розвитку сучасної вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики, на вдосконалення й кардинальні зміни наявних інструментів та механізмів